

JANINA OLESIUK

ur. 1937; Lubień

Miejsce i czas wydarzeń	Lubień, II wojna światowa
Słowa kluczowe	projekt Archiwum Historii Mówionej - opracowanie i udostępnienie online najcenniejszych zasobów, front wschodni, schron, Rosjanie, strach

Wyzwolenie

Jak nachodził front, strasznie śmy się bali, strasznie śmy przeżywali. Po prostu wszyscy, co starsi mężczyźni na wojnę niewzięte byli, budowali schrony, a my, to znaczy jeszcze wtenczas wujek był z nami, to wujek przed nadejściem frontu, co mieliśmy krowę i konia, i jakieś tam jeszcze zboże jako żywność. To wszyscy sąsiedzi w lesie, blisko gdzieś łąki przechowywali się tam, żeby te zwierzęta utrzymać, bo tak każdy się bał, że jak będą Rusczy nachodzić, czy Niemcy, że będą zabierać to wszystko. I tak ratowali ten dobytek, a my w domu we trzy, babcia, ja i mama. A w domu to tylko mama nosiła mnie, a babcia pierzynę z poduszką i ja gdzieś, to tylko to rozwiązywali, i ja tam się kuliłam gdzieś w kącie, i tak żeśmy te noce takie straszne przeżywali, przed zbliżającym się frontem. I w końcu sąsiedzi powiedzieli, że nie bójcie się kobity, my was weźmiem do swego schronu, najwyżej niech mama przychodzi pomagać dół kopać, i będziemy jakoś razem z wami. I tak nas zawołali, a wujek z tym wszystkim siedział w lesie, z tym dobytkiem. I nadchodzi front, Boże, ja to wtenczas już zdążyłam z płaczu zasnąć, jak babcia opowiada. Bo przedtem tylko bez przerwy prawdopodobnie prosiłam, żeby się wszyscy modlili. I tak się zmęczyłam, a tam było duszno strasznie, w tym schronie, bo to my się wszyscy zgromadzili, trzy rodziny. A na końcu siedział taki dziadziuś, co na jego ten schron był pobudowany, i on siedział, bo mówi: „Ja, jak będzie stodoła się w razie palić, to ja wyjdę, będę ratował”. Ale wiadra wody nie postawił, a jak on tam miał ratować? No, ale siedział. I trzeba trafu, tak jak opowiadali mi, jedzie czołg i prosto kieruje się w tym kierunku na ten schron. A ten schron był tak, że na początku wsi, nad tego gospodarza, co wybudował, były takie leszczyny. Duże, stare, rozłożyste leszczyny. I oni wśród tych leszczyn ten schron taki zbudowany był takim ukosem. To ja tam na końcu gdzieś siedziałam. I prosto, bo jemu o... kurat miejsce odpowiadało, że stanie w tym, między tymi leszczynami. I ten dziadek ze strachu – jak zobaczył, że on prosto w tym kierunku, przez te zboża, jedzie, przez te żyta nieskoszone, wylazł z tego

schronu i zaczął rękami machać, i ten czołgista zobaczył go, i wyszedł, zdjął czapkę, przeżegnał się i mówi: „Boże...” A myśmy wszyscy mówili, to znaczy tak mówili, uprzedzali, to ja tylko słuchałam – że Ruscy to są niedowiarki, że to jest naród niewierzący, że nie wiadomo jak będą postępować z nami. Że mieli palić, no, różności, jak to na wsi, to na wsi, plotkarka różna szła. A on się przeżegnał i mówi: „Boże, Boże, dobrze dziadku, żeś ty wylazł – tak po swojemu – bo ja bym was tu wszystkich wydusił jakbym wjechał na ten. A chciałem tu ten czołg ustawić i, i mieć dobre pole do strzelania”. No i jakoś tak, że ocaleliśmy. No, a poza tym lecieli żołnierze Ruscy i, co mama opowiadała, że biegł taki zmęczony przed tym czołgiem żołnierz – z jednym okiem. I ja, ja tak potem, jak tak byłam już większa, i tak mówię: „Boże, przecież on walczył z jednym okiem o nas, o naszą Polskę”, i... i po co te wojny? Tylko, zniszczenie młodzieży. No, ale krzyczał: „wodziczki, wodziczki”. I, i mama po prostu po, poszła z nim, wyciągnęła wiadro wody. No, mówi, a tu kule te gwizdzą. I mówi, myślałam, że z pół wiadra wypije, taki był spragniony, i wypił trochę, i wlał sobie w te menażkę, i pobiegł dalej. Ale za parę, to znaczy – ja wiem? Może za dwa dni, już jak już trochę się uspokoiło, wyleźliśmy z tego schronu, babcia mówi: „Wiesz, chodź, pójdziemy do tej mojej ko... – take miała koleżankę, kumę, krzestna, bo to, ja... koleżanka, to była krzestna mojego wujka, i mówi – chodź, odwiedzim ją, zobaczymy co tam, jak ona przeżyła ten front, tę wojnę”. My zachodzimy, a ta babcia opowiada i płacze. „Coś ty narobiła?” Pyta się moja babcia, a ona mówi: „Wyobraź sobie, spaliła nam się stodoła od strzału. Ale przy tej stodole stał żołnierz i on ranny był, ten żołnierz, i, jak stodoła się paliła, to on prosił, że: „Mamo, mammo – w swoim języku – odciągnij mnie, bo ja się spale, ja nie mam siły odejść”. A ona – ważniejsze były prosiątka dwa. Przy stodole była taka obórka, i tam było dwa prosiątka. To ona pobiegła pierwsze poratować prosiątka, a potem miała jego, i nim te prosiątka złapała, bo to taka starsza pani już, jak i babcia była, i nie wiedziałam, co z nimi zrobić, bo nie miała gdzie ich schować, no i gdzieś tam w jakieś beczkę potem znalazła, wrzuciła te prosiątka. I pobiegła niby go ratować, ale już nie mogła podejść, i ten człowiek żywcem się spalił. Ja, jak słuchałam, to nie mogłam przeżyć, chociaż byłam mała, i mówię do babci potem. „No, babciu, przecież jej syn, jedyny syn jest na wojnie. I ona nie pomyślała o swoim dziecku. Że to może jej dziecko też taki los spotkać. I że może nie będzie komu pomóc?” No i tak to jest. Czasy wojenne bardzo mnie utkwiły w pamięci, bo uważam do dziś, że żadna wojna nie jest potrzebna.

Data i miejsce nagrania	2021-06-01, Lublin
Rozmawiał/a	Tomasz Czajkowski
Redakcja	Agnieszka Piasecka
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"